

Застосування активних методів у навчанні професійно орієнтованого англомовного письма за інтегративним підходом

О.Ю. Гальченко*

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

*Corresponding author. E-mail: diversity@meta.ua

Paper received 01.11.15; Accepted for publication 12.11.15.

Анотація. Стаття присвячена аналізу шляхів використання активних методів навчання майбутніх менеджерів туризму професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах на засадах інтегративного підходу. Увагу акцентовано на використанні методів вебінару, case-study, презентацій, ігрових технологій, мовного портфеля. Проаналізовано сучасний стан розробки зазначеної проблеми та виділено передумови навчання професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах, а саме здійснено аналіз активних технологій, що застосовуються у навчанні професійно орієнтованого англомовного письма в коледжах.

Ключові слова: коледж, професійно орієнтоване письмо, активні методи, інтегративний підхід

Вступ. В період політичних, економічних та соціальних змін, що відбуваються у світі, значно розширились масштаби міжнародної взаємодії. Це зумовлює потребу ринку праці в висококваліфікованих фахівцях, що мають, по-перше, враховувати та задовольняти потреби різних соціальних груп у контексті діалогу культур, а по-друге – самі володіти нормами іншомовного професійно орієнтованого писемного спілкування. Зважаючи на зростаючу необхідність у таких спеціалістах, пріоритетного значення набуває професійно орієнтована англомовна підготовка починаючи з її першого ступеня – коледжу.

Короткий огляд публікацій за темою. Процес навчання професійно орієнтованого письма майбутніх фахівців відбувається у руслі різних підходів до навчання писемного мовлення (ПМ). Особлива увага в науковій літературі приділяється процесуальному, жанровому та текстуальному підходам. Сучасна методика схиляється до необхідності використовувати елементи текстуального підходу в поєднанні з процесуальним та жанровим підходами. Це приводить до необхідності комплексного використання різних підходів.

Слідом за Л.К. Мазуною [8], ми вважаємо, що методика навчання ПОАМП має ґрунтуватися на **інтегративному підході**, що передбачає «моделювання керованого, психолінгвістично адекватного та дидактично спрямованого спілкування, в процесі якого відбувається обмін особистісно значимою для учасників інформацією, взаєморозуміння та мимовільне оволодіння формальними засобами вираження думок та точок зору» [8, с.170-176]. На відміну від окремого використання різних підходів, інтегративний передбачає особливо ретельну деталізацію всіх етапів навчання.

Як зазначає Т.О. Пахомова, за допомогою інтегративного підходу можна сформулювати саме здатність фахівця спілкуватися у професійній сфері іноземною мовою, що є базовою вимогою сучасної мовної освіти [9, с.49].

Метою статті є обґрунтування особливостей застосування активних методів у підготовці майбутніх менеджерів туризму до здійснення професійно орієнтованого англомовного письма.

Матеріали і методи. В сучасній вітчизняній та зарубіжній лінгводидактиці проблема навчання ПОАМП розглядається в контексті використання *методів моделювання професійної діяльності / активних / інтегративних*. Сьогодні прийнято розглядати активні ме-

тоди як еволюцію традиційних методів під впливом інформаційних технологій та особистісно орієнтованої парадигми освіти [6].

До числа найбільш результативних активних методів, які застосовуються при навчанні іншомовному професійно орієнтованому письму, належать: вебінар, case-study, презентації, ігрові технології та мовний портфель.

Результати та їх обговорення. Для навчання ПОАМП за інтегративним підходом нами було відібрано наступні стратегії текстуального підходу: вивчення лінгвістичних особливостей тексту-зразку певного жанру; тренування у коректному використанні мовних явищ (моделей англомовного спілкування у сфері туризму: моделей ввічливості, погодження, відмови, подяки тощо). Внесок жанрового підходу до навчання ПОАМП полягає у застосуванні стратегій аналізу форми та змісту «зразкового» тексту та збору інформації у групі, письма у співробітництві, створення фрагментів тексту. Щодо процесуального підходу до навчання ПОАМП, ми схильні приєднатися до позиції зарубіжних дослідників у виділенні фаз письма: передписьмо – письмо – післяписьмо.

Загальноприйнятим у сучасній методиці є положення про те, що навчання ІМ повинно бути комунікативно орієнтованим [1; 2; 3; 9; 10; 12]. Запорукою комунікативного характеру навчання вважається використання інтерактивних методів навчання. На думку О.В. Гаврилової [2], особливо ефективними для застосування в коледжах є ігрові технології, а саме ділові та рольові ігри, що забезпечують реалізацію групових форм спілкування.

Слідом за О.В. Гавриловою, необхідність використання активних методів та ігрових технологій у навчальному процесі з ІМ в коледжах підкреслює А.С. Єпіфанцева [5]. Доведено, що в умовах коледжу найбільш ефективними є дискусійні, проблемно-пошукові та ігрові методи. Через опрацювання професійних ситуацій в ігровій формі пропонується поступово переходити до роботи над творчими проектами та case-study, що імітують умови майбутньої фахової діяльності у різних ситуаціях.

Методичні можливості використання *вебінарів* у сучасній методиці не можна вважати достатньо розробленими, однак у дослідженнях Т.І. Коваль [6], J.Mills [12], закладено основи їх застосування для навчання ІМ у різних видах МД, в тому числі і у ПОАМП.

На думку Т.І. Коваль, вебінар (або Інтернет-конференція) – це проблемно-дискусійний комп'ютерно-орієнтований метод, який доцільно застосовувати в поєднанні з традиційними методами у навчанні ІМ майбутніх фахівців [6, с.7-8]. Ця технологія ефективна тим, що дозволяє відтворити умови кооперативної форми організації навчання, використовуючи засоби аудіо-, відео обміну даними та роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях. Таким чином створюється активна віртуальна «аудиторія», що об'єднує всіх учасників вебінару.

Дослідники пропонують забезпечувати активність вебінару за допомогою моделі: доповідач – слухачі. В ролі доповідача може бути як викладач так і студент, залежно від ролі, яку він має виконувати за сценарієм проведення такого семінару.

Для навчання майбутніх менеджерів туризму ПОАМП в коледжах нами використовувались такі методичні можливості вебінару: чат, віртуальні кімнати для спілкування, експрес-тестування. При письмовому спілкуванні під час вебінару студенти можуть перевірити структуру та правопис створюваного тексту засобами Інтернету, а викладач може відредагувати помилки, використовуючи smart-функції: підкреслювання, виділення помилки кольором в тексті, перестановка слів у реченні і т.д. У процесі навчання ПОАМП методом вебінару викладач має змогу скерувати студента до наявних пройдених матеріалів та звернути на них увагу вже на очному занятті в аудиторії.

На думку J.Mills, переваги методу вебінарів перед іншими комп'ютерними технологіями для навчання писемного мовлення полягають у тому, що вебінар забезпечує співробітництво та спілкування між студентами як авторами тексту у «кібер-просторі» [12, с.5]. Під час такого спілкування студенти не звертають увагу на паралінгвістичні аспекти (жести, міміку, мову тіла) та фокусуються на написанні простого та зрозумілого тексту. Доведено, що письмо у «кібер-просторі» є значно активнішим за усну дискусію в аудиторії, адже студенти можуть писати в чат одночасно і при цьому не перебивати один одного, їм не потрібно підвищувати голос, щоб переконати опонента у своїй правоті. Це допомагає зняти психологічний бар'єр, досягти фасилітації та розвинути навички письмової дискусії іноземною мовою. За даними сучасної методики, ефект вебінарів визначається їх контекстним використанням в структурі кейс-методу (case-study).

Доведено, що case-study є основою для моделювання процесу навчання ПОАМП за допомогою проблемних комунікативних ситуацій. Як зазначає Ю.В. Дегтярьова, метод case-study надає студентам можливість творчо застосувати вивчений мовний матеріал на базі своїх професійних знань [3, с.41]. Спеціалісти в області професійно орієнтованої освіти [1; 2; 3; 10] вважають кейси основною одиницею навчання, що імітує реальне іншомовне спілкування.

Для навчання ПОАМП майбутніх менеджерів туризму нами використовувались case-study на професійну тематику, що передбачали опрацювання проблемних завдань з подальшим представленням результатів у письмовій формі. Результатом роботи над кейсом були сформовані моделі поведінки, які збирались кож-

ним студентом у власний «банк готових рішень» і стали частиною професійного досвіду та мовного портфелю. Розвиток вмінь ПОАМП забезпечувався також протоколюванням процесу опрацювання кейсів. Протокол обговорення складався кожним студентом самостійно під час аудиторного заняття у вигляді нотатків. Підбиття підсумків роботи проводилось у вигляді оцінювання письмової документації за кейсом (протоколів обговорення, презентацій).

Заключним етапом групової роботи як кейсу, так і вебінару була рефлексія, яка передбачає такі етапи: фіксація того, що відбулося; висловлення міркувань та почуттів щодо здобутого навчального досвіду. Ефективним є представлення результатів методу кейсів та вебінару у вигляді традиційних, відео- та флеш-презентацій, що здатні продемонструвати досягнення студентів та створити ситуацію успіху.

Можна сказати, що методи вебінару та case-study у сучасній вітчизняній лінгводидактиці лише почали привертати увагу методистів. На відміну від них, *презентації* є одним із найбільш розповсюджених активних методів навчання ПОАМП. Слідом за Ю.С. Авсюкевич [1], під цим терміном маємо на увазі: підготовлене професійно спрямоване англomовне висловлювання ділового характеру, об'єднане конкретним завданням і ситуативними умовами, яке базується на результатах аналітичного дослідження певної проблеми у сфері ділової активності, має чітке логіко-композиційне оформлення і націлене на ефективне інформування, мотивування або переконання певної аудиторії з урахуванням її основних культурологічних та соціально-демографічних характеристик.

Зазвичай презентація виступає як метод навчання говорінню, проте, на думку методистів, ця технологія є актуальною та доцільною у навчанні інших видів МД, зокрема професійно орієнтованого письма.

Презентація використовується як метод навчання ПОАМП через обов'язкову процедуру «інформаційного скорочення» тексту. Створюючи слайди, студентам доводиться зменшувати об'єм інформації, яку вони зібрали, щоб представити лише головні пункти. У цьому вигляді «мінімалістичного» написання ключові поняття і слова доведеться зберегти, а зайве відкинути. Це дозволяє сформуванню вміння планування письмового тексту та саморедагування. Написання тексту для презентації відрізняється від інших видів письма. Оскільки кінцевий продукт має бути показаним на великому екрані і прочитаним читачами, студенти несуть більшу відповідальність та прагнуть досягти ситуації успіху.

Такого типу ситуації подібні тим, які описала К. Міґґу-Джуді [13], посилаючись на веб-чати, в яких правильне використання і правопис все більш «реальні». Презентація з використанням слайдів, ймовірно, є більш автентичним завданням ніж написання роботи, яка читається лише викладачем.

На думку О.А. Шуменко та І.Ю. Шипілової, побудова схем, таблиць у презентації дозволяє економити час, естетичніше оформлювати матеріал, завдання з подальшою перевіркою активізують увагу, формують орфографічну зіркість та поступово дозволяють студенту створювати письмовий текст, що легко та цікаво читається [11, с.87]. Таке вміння зв'язного та логічного пи-

сьма А.І. Кузьмінський та О.І. Вовк називають «мовною механікою» [7, с. 307]. «Мовна механіка» передбачає також точність викладу, відповідність структури та впорядкованість тексту. З метою забезпечення різноманітності видів діяльності на заняттях при навчанні ПОАМП актуальним є комбінування різних активних методів навчання у груповій та індивідуальній формі роботи. Презентації ефективно поєднують з віртуальними екскурсіями та з ігровими технологіями, розподіляючи ролі для її представлення.

Ігрові технології дозволяють студентам відчути себе повною мірою в діловому середовищі; вся інформація є відображенням дійсності, тобто всі обговорення відбуваються у реальному часі. У сучасній методиці розкрито ефективність застосування рольових/ділових/сюжетно-професійних ігор, що забезпечують засвоєння студентами максимальної кількості мовленнєвих моделей ділового спілкування. Ділова (сюжетно-професійна) гра є різновидом рольової гри, що використовується для навчання іншомовного професійного спілкування, при цьому її моделювання наближене до умов майбутньої фахової діяльності.

У вітчизняній методиці розрізняють типи ігор: гра-співробітництво; гра-змагання; гра-конфлікт. Одним із різновидів є *безперервна ділова гра* («*continuous simulation*»), методика проведення якої розроблена О.Б. Тарнопольським. Така гра може виступати головним видом навчальної діяльності на занятті з ІМ, а інші види готують до неї студентів [14, с.6]. Безперервна ділова гра об'єднує навчальний процес з ІМ єдиним сюжетом комунікативної діяльності: студенти вирішують, яку форму бізнесу їм організувати, створюють компанію, обирають керівний склад, вирішують проблеми, укладають договори тощо.

Для навчання ПОАМП нами застосовувались сюжетні професійні ігри, що відображають ситуації професійного спілкування. Розігрувались такі ситуації як: участь у туристичному ярмарку; заселення у готель; відкриття власної туристичної фірми; отримання скарги від незадоволеного клієнта туристичної фірми / готелю тощо. Окрім сюжетних ігор, застосовувались рольові ігри, що демонстрували ситуації з опрацьованих case-study.

Серед перелічених методів (вебінар, case-study, презентації, ігрові технології) особливе місце за рівнем системності посідає мовний портфель.

Під мовним портфелем розуміємо один з методів організації навчання ПМ, що забезпечує реалізацію специфічної системи форм контролю, яка базується на самоконтролі і самокорекції та функціонує у процесі розвитку вмінь МД, у тому числі й умінь ПОАМП. Студент сам ініціює, організовує, керує процесом вивчення ІМ та оцінює отримані результати власної діяльності учіння. Ефективність мовного портфеля для навчання ПОАМП, на думку дослідників, зумовлена можливістю студентів представляти власний життєвий та навчальний досвід у письмовій формі, повертати до нього та відслідковувати власні досягнення.

Висновки. До числа найбільш результативних активних методів, які застосовуються при навчанні ПОАМП за інтегративним підходом, належать: вебінар, case-study, презентації, ігрові технології та мовний портфель. Методичні можливості використання названих методів у навчанні ПОАМП пов'язані з тим, що вони імітують реальне іншомовне професійне спілкування, що дозволяє вирішити питання навчання ПОАМП майбутніх менеджерів туризму в коледжах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авсюкевич Ю.С. Навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Юлія Сергіївна Авсюкевич. – К., 2009. – 303 с.
2. Гаврилова О.В. Формирование иноязычной коммуникативной культуры студентов педагогического колледжа в процессе профессиональной подготовки. – Дис... канд. пед. наук: 13.00.08. – СПб, 2006. – 218 с.
3. Дегтярєва Ю.В. Підвищення ефективності навчання іноземних мов з використанням кейс-методів / Ю.В. Дегтярєва // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. – 2010. – Вип. 17. – С.40-47
4. Drach, A.S. Hypertext in the context of reading // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – 2014. – Vol.11(15), Issue:30. – P. 16-19.
5. Епифанцева А.С. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности студентов медицинского колледжа в процессе профессиональной подготовки. – Дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / А.С. Епифанцева. – СПб, 2004. – 221 с.
6. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Т.І. Коваль // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2011. – №6 (26) / URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua>
7. Кузьмінський А.І. Методика навчання англійської мови в аспекті комунікативно-когнітивного підходу: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.І. Кузьмінський, О.І. Вовк. – Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. – 316 с.
8. Мазунова Л.К. Система овладения культурой иноязычного письма в языковом вузе : дис. доктора пед. наук. : 13.00.02 / Л.К. Мазунова. – Уфа, Башкирский гос. университет, 2005. – 318 с.
9. Пахомова Т.А. Изучение художественных текстов в системе профессиональной иноязычной подготовки студентов-филологов на продвинутом этапе / Татьяна Александровна Пахомова. // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III (31), Issue 61. – Budapest. – 2015. – С.47–49.
10. Труханова Т.І. Індивідуалізація навчання професійно-орієнтованого читання англійською мовою студентів технікумів та коледжів економічного профілю: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К.: 2001. – 18 с.
11. Шуменко О.А., Шипілова І.Ю. Використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій під час викладання іноземних мов / О.А. Шуменко, І.Ю. Шипілова // Філологічні трактати – Том 5, № 4. – 2013 – С. 84 -89
12. Mills, J. Virtual Classroom Management and Communicative Writing Pedagogy / Jon Mills / URL: [http://www.academia.edu/151097/Virtual Classroom Management and Communicative Writing Pedagogy](http://www.academia.edu/151097/Virtual_Classroom_Management_and_Communicative_Writing_Pedagogy)
13. Murphy-Judy, K. The convergence of language teaching and research using technology / Kathryn Murphy-Judy. – Durham, NC: CALICO, 1997. – 322 p.
14. Tarnopolsky, O. Business English teaching: Imaginative continuous simulation and critical analysis tasks / O. Tarnopolsky // Business Issues. The publication of the Business English Special Interest Group. – 2000. – No.2. – 10 p.

REFERENCES

1. Avsyukevich, Yu.S. Study presentations in English students of economic specialties: dis. cand. ped. sc.: 13.00.02 / Yuliya Sergijvna Avsyukevich. – K., 2009. – 303 p.
2. Gavrilova, O.V. The formation of foreign language communicative culture of students of pedagogical college in the course of vocational training. – dis. cand. ped. sc.: 13.00.08. – SPb, 2006.- 218 p.
3. Degtyar'ova, Yu.V. Improving the effectiveness of teaching foreign languages using case-methods / Yu.V. Degtyar'ova // The teaching of languages in higher educational institutions today. Intersubject links. – 2010. – Is. 17. – P. 40-47
4. Drach, A.S. Hypertext in the context of reading // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology.- 2014. – Vol.11(15), Issue:30.-P. 16-19.
5. Epifanceva, A.S. The formation of foreign language communicative competence of students of medical college in the course of vocational training. – dis. cand. ped. sc.: 13.00.08 / A.S. Epifanceva. – SPb, 2004. – 221 p.
6. Koval', T.I. Interactive technologies of teaching foreign languages in higher education / T.I. Koval' // Information technology and learning tools. – 2011. – №6 (26). / URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua>
7. Kuz'mins'kij, A.I. Methods of teaching English in communicative aspect of the cognitive approach: Teach method. guidances. for university students / A. I. Kuz'mins'kij, O. I. Vovk. – CHerkasi : Publisher of ChNU named after B. Khmel'nitsky, 2013. – 316 p.
8. Mazunova, L.K. System mastery of foreign writing culture in language high school : dis. dr. ped. sc. : 13.00.02 / L.K. Mazunova. – Ufa, Bashkir State University, 2005. – 318 p.
9. Pahomova, T.A. The study of literary texts in the professional foreign language training of students-philologists at an advanced stage / Tatyana Aleksandrovna Pahomova. // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III (31), Issue 61. – Budapest. – 2015. – P. 47-49.
10. Truhanova, T.I. Personalization teaching professionally oriented English reading students of colleges and college economics: Abstract dis. cand. ped. sc.: 13.00.02 / Kyiv National Linguistic University. – K.: 2001. – 18 z.
11. Shumenko, O.A., Shipilova, I.Yu. The use of modern information and communication technologies in teaching foreign languages / O.A. Shumenko, I.Yu. Shipilova // Philological tracts – Vol. 5, № 4. – 2013 – P. 84-89.
12. Mills, J. Virtual Classroom Management and Communicative Writing Pedagogy /Jon Mills// [http://www.academia.edu/151097/Virtual Classroom Management and Communicative Writing Pedagogy](http://www.academia.edu/151097/Virtual_Classroom_Management_and_Communicative_Writing_Pedagogy)
13. Murphy-Judy, K. The convergence of language teaching and research using technology / Kathryn Murphy-Judy. – Durham, NC: CALICO, 1997. – 322 p.
14. Tarnopolsky, O. Business English teaching: Imaginative continuous simulation and critical analysis tasks / O. Tarnopolsky // Business Issues. The publication of the Business English Special Interest Group. – 2000. – No.2. – 10 p.

Active Technologies Implementation in an Integrative Approach to Teaching ESP Writing**O. Gal'chenko**

Abstract. The article is devoted to the issue of using active methods in the process of teaching foreign language writing to college students. The approaches to possible ways of using webinars, case-study methods, presentations, games, and language portfolios are discussed. Current state of the issue is analyzed and the focus is made on active technologies for teaching English writing for specific purposes to college students.

Keywords: college, writing for specific purposes, active methods, integrative approach